

Fra Malajstaterne.

1. Nogle Sakai-billeder fra Malakahalvøen af K. Wulff.

Malakahalvøen er malajernes land og har været det gennem århundreder. Den europæiske kultur, gummikulturen, trænger frem og inddrager stadig større dele af urskoven i sit område, i dens følge indvandrer stadig større skarer af fremmede befolkningsselementer, indere af forskellige racer, men mest kinesere; i de sidste årtier også i stærkt stigende antal med malajerne stammebeslægtede folk fra Java og de omliggende øer. I de under engelsk herredømme stående dele af halvøen nærmer tallet på den kinesiske del af befolkningen (alle er de fra Kinas sydlige provinser, Kuangtung, Fukien og Hainan) sig stærkt til malajernes, og disse, som er alle de fremmede stærkt underlegne i kampen for tilværelsen, vilde snart være helt fortrængt, hvis ikke lovgivningen båndlagde de nødvendige arealer for deres beståen i overskuelig fremtid.

Hvornår malajerne er kommet til Malakahalvøen, kan ikke angives med sikkerhed; det antages, at de er indvandret fra Sumatra, og vistnok sikre efterretninger i kinesiske og javanske kilder beretter om stater på halvøen, som stod under sumatransk højhed i det 12.—13. årh. Men malajernes indvandring må falde væsentlig tidligere. Deres ældre historie er ikke helt ubekendt, vi har malajiske krøniker (især den overordentlig interessante Shajarah Malayu), men virkelighed og legende er i dem sammenvævet således, at det historiske er vanskeligt at uddrage, og først for en sen tid, efter islams indtrængen, får vi brugbare kronologiske angivelser; langt bedre er det stof, de byder os til forståelsen af samfundsforholdene i ældre tid. Malajerne er kommet fra havet og, altid knyttet til vandet som de selv og de fleste af deres stammefrænder er, har de fulgt flodløbene ind i landet og bosat sig langs med dem; det er derfor, at hvad der for os er flodens højre bred, for malajen er den venstre.

Halvøens ældste indbyggere er malajerne ikke, de har ved deres indtrængen utvivlsomt forefundet en ældre befolkning, der beboede

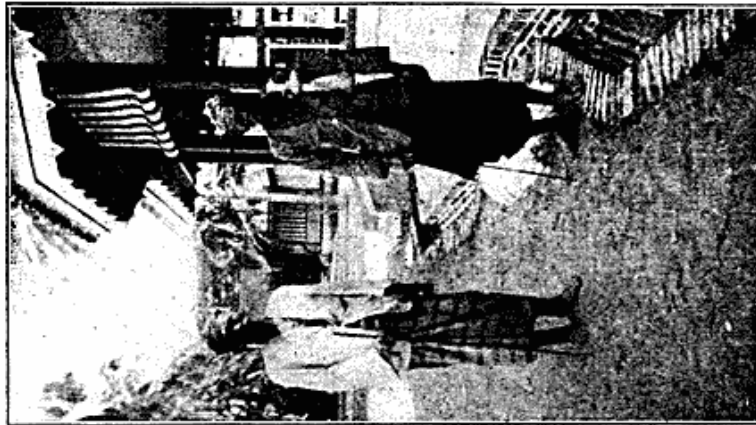

Fig. 2.

Fig. 1.

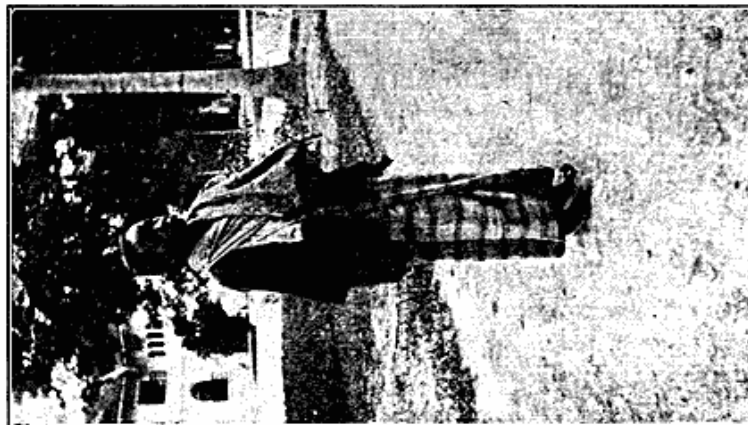

Fig. 3.

den urskov, som i fortiden dannede et tæt dække over hele landet, og som også malajerne selv kun i ringe omfang har ryddet. Større kampe har deres indvandring og bosættelse næppe kostet: malajerne holdt sig udelukkende til flodernes bredder, byggede deres kampung i en smal strimmel langs med disse, medens de andre var og for største delen endnu mere eller mindre er junglenomader, der for øvrigt fører en hensygnende tilværelse og utvivlsomt vil blive helt udslettet af den europæiske kultur.

I sultanatet Perak, langs Perak-floden, Sungai Perak, „Sølvfloden“, finder man to af disse mange stammer, som anthropologisk set er højst forskellige, men har betydelige overensstemmelser i kulturel henseende, ligesom de sprogligt hører sammen (længere ude er sprogene beslægtede med de malajo-polynesiske på den ene side, de bagindiske mon-khmersprog på den anden side, og i sidste instans synes hele dette mægtige sprogområde atter at være beslægtet med det endnu større indokinesiske: siamesisk, kinesisk, barmansk, tibetansk og et utal af andre sprog og dialekter på Asiens fastland). De to er de lavtstående, sorte *Orang Semang*, dværgfolk der er anthropologisk højst interessante og står Philippinernes negritoer nær, og *Orang Sakai*. Sakai er en udbredt betegnelse, som også findes på Sumatra; i den moderne ethnografiske og anthropologiske litteratur foretrækkes af adskillige andre navne, f. ex. *Senoi*, betegnelsen som bruges for disse folk i den noget sydligere stat Pahang; i den egne, hvor jeg har opholdt mig, Kuala Kangsar i det mellemste Perak, kaldes de *Sakai* (efter den lokale udtale *Sakā*), og jeg har da ingen grund til her at forkaste dette navn. Nogle forskere påstår, andre benægter, at Perak-floden danner grænseskellet mellem disse to junglefolk; som de lokale malajers bidrag til dette spørgsmål angiver min malajiske ven *Yub Kamarudin*, at Semang kun findes på flodens vestlige, Sakai kun på dens østlige side; det har været sådan fra gammel tid, og aldrig kunde det falde en Sakai ind at tilbringe en eneste nat til højre for floden, end sige bosætte sig der. Og der anføres en mærkelig parallel til dette forhold: af de to bedst kendte større aber på disse egne lever den sorte *siamang* (*Symphalangus syndactylus continentis*) kun på de brune Sakais side, den gulbrune *ungka* (*Hylobates concolor*) kun på de sorte Semangs. Sakai-området omfatter i det væsentlige bjærgene øst for Kuala Kangsar og ned igennem det nedre Perak, ind i Selangor og de tilstødende egne af det østlige Pahang; på Pahangsiden kaldes de dels *Senoi*, dels *Tembe*, i det sydligere Perak *Besisi*, men de sidste er temmelig blandede. Fra egnene omkring Perak-floden noget nedenfor Kuala Kangsar skal de, som ikke kunde finde sig i faste bopladser, være udvandret

til Upper Perak, efterhånden som urskoven blev ryddet, meddeler Yub Kamaruldin.

I modsætning til de lavere stående Semang, som er og bliver junglenomader, er nemlig en del af Sakai-folket kommet under stærk malajisk påvirkning, og de lever da et kampungliv efter malajisk mønster, bygger permanente pælebygninger som malajerne, benytter disses redskaber, dyrker ris, mais, yams, tapioca, sukkerrør, tobak osv., og klæder sig som malajerne i skørt og jakke, bærer ofte også disses *kepiah*, den lille hue som ligner en fez uden dusken. De er mere eller mindre udsat for blanding med malajisk blod, og selv malajerne erklærer, at de ofte næppe kan skelne dem fra deres egne. Men dette er ikke deres oprindelige levevis, de er fra første færd nomader, der opslår deres bo etsteds i junglen, rydder et lille stykke for at plante deres nytteplanter og forlader pladsen igen, så snart afgrøden er høstet; med malajerne driver de, hvor lejlighed gives, tuskhandel, idet de forsyner dem med jungleprodukter, som de er mestre i at opspore og indvinde, i første linie *damar*, en slags harpix, hvis indsamling kræver en overordentlig behændighed til at klatre i de store jungletræer, og gummi fra det vilde gummitræ, malajernes *getah percha*, hvorfra vi har navnet guttapercha. Forøvrigt er også de nomadiserende Sakais levevis og kulturelle stadiet ikke ensartet; de lavest stående er rene jægere, deres udstyr i overensstemmelse dermed mere primitivt; husene varierer således fra ikke stort mere end en skærm af palmeblade til forholdsvis velbyggede pælebygninger af lignende art som malajernes.

Om Sakai-folkets oprindelse og anthropologiske stilling hersker der endnu meget delte meninger; fra visse sider hævdes det således, at de ikke er andet end produktet af en blanding mellem de sorte Semang og andre ældre befolkningselementer på halvøen og øerne, som står de egentlige malajer nærmere, end Sakai gør. Hvorledes det nu end forholder sig hermed, så er det sikkert, at der rundt omkring på de ostindiske øer findes befolkningsdele, hvis anthropologiske karakter og kulturform er nær beslægtet med Sakai-folkets.

Da jeg i foråret 1924 opholdt mig tre måneder på Malakahalvøen, var formålet hermed at studere malajisk sprog og få et indblik i malajernes kultur og livsformer. Jeg tilbragte denne tid i Kuala Kangsar, sultanen af Peraks residens og midtpunktet for den malajiske kultur i disse egne. Pladsen ligger i det mellemste Perak, der hvor Sungai Kangsar falder ud i Sungai Perak (Kuala Kangsar betyder „Kangsarmundingen“), og er omgivet af malajisk kampung på alle sider og på begge Perak-flodens bredder, længere ude af uberørt jungle; nærmest nås denne på flodens østlige side, hvor man er ved dens udkant

efter en god halv times vandring gennem den store kampung Sayong, der har spillet en rolle i sultanatets historie. At studere Sakai-folkene og besøge deres bopladser, som findes et stykke længere ned ad floden — Yub Kamaruldin har besøgt de bosiddendes kampung i junglen en mils vej fra hans ejendom i Parit, nogle mil ned ad floden — lå udenfor min plan og var mig ikke muligt; jeg lod mine malajiske bekendte, i første linie den nævnte *enché Yub* og hans Slægtning *Muhammad Edaham*, min malajiske lærer, fortælle, hvad de vidste om dem, og to gange lod tilfældet nogle af disse folk krydse min vej.

Allerede under en fodtur i junglen ved Sayong var jeg stødt på deres spor. Udflugten foretoges i følge med 5 malajer, for disse vover sig, som jeg før havde fået erfaring for, ikke mange skridt ind i junglen uden at være mindst 4—5 mand i følge, og skydevåben må heller ikke mangle: de har al skyldig respekt for tigreren. Fra Sayong fulgtes den gamle sti, der fører over bjærgene til byen Ipoh, og som efter sigende praktisk talt ikke benyttes mere, siden jernbanen og automobilvejen er anlagt; at den dog ikke ligger helt ubenyttet hen, kan man vist trygt slutte af, at den overhovedet er fremkommelig: den vilde ellers sikkert i løbet af ganske få år være fuldstændig tilgroet. Efter vel 1½ times ret god marsch nåedes en nedgang — sti kan det ikke kaldes, blot en smule åbning hugget gennem det tætte junglekrat — ned til den lille flod Sungai Chermín, „spejlfloden“, som dybt nede i kløften nedenfor stien flyder ad Perak-floden til. I kløftens dyb nåedes en lille åben plads ved floden, et sted fuldt af en yndefuld skønhed og tropisk frodighed; på den venstre bred stod tropeskoven som en tæt og uigennemsigtig mur lige ud til vandkanten, på den højre var der forholdsvis åbent på en måske et halvt hundrede skridt langt og en lille snes skridt bredt stykke, og medens der her holdtes frokosthvil, fortalte den stedkendte fører fra kampung Sayong, at her havde stået en Sakai-bygd; andet spor end rydningen sås ikke af den, sporene udslettes jo hurtigt i den tropiske frodighed og fugtighed. Der skulde ikke gå en uge, før jeg stødte på et par individer af folkene selv.

Sammen med Muhammad Edaham var jeg i en sampan gået over floden for at gå en tur i kampung Sayong, og straks vi var kommet op ad skrænten i kampungens udkant, mødte vi de to, mand og kvinde, som er afbildet på fig. 1; begge, navnlig hun, var de meget tilbageholdende, men indlod sig dog, omend noget modstræbende, i en samtale, hvor *enché Muhammad* efterhånden fik nogle oplysninger ud af dem; manden talte malajisk, som kvinden ikke syntes at forstå. At lade sig fotografere var dem åbenbart imod, men de gav dog efter og belønnedes bl. a. med en del af indholdet af min tobakspung:

det er, forklarer malajen, deres sædvane at bede om cigaretter eller cigarer (*cherut*) som vederlag for tjenester, de yder. Desværre har de begge på de to plader, jeg tog, bevæget hovedet en smule, så at ansigterne ikke er helt tydelige.

De er jungle-Sakai, men ikke hvad malajerne kalder *Sakai liar*, „vilde Sakai“; som deres beklædning viser, er de noget under malajisk påvirkning. De holder til ved Sungai Chermin, men betydelig højere oppe end det sted, vi besøgte ugen forud, og er kommet hertil til fods, vender også tilbage til fods dagen efter: Sakai-folkene befarer ikke floderne. Deres ærinde her var at tiltuske sig tobak, hvortil de medbragte en bambusbeholder med *getáh burung*, „fuglelim“, gummisaften af junglegummitræet, en tyk og sejg grå masse, som binder meget stærkt; malajerne smører den på grenene af bestemte træer til fuglefangst. På spørgsmålet om, hvor stor deres gruppe er, svarer han: 5—6 personer, hvilket vistnok betyder 5—6 voksne mænd eller familieoverhoveder. Deres udseende svarer særdeles godt til de beskrivelser, der ellers gives af disse folk, der i modsætning til de brachycephale Semang er langskaller, dolichocephale, dog med nogen tendens til mesocephali. De to individers alder er det vanskeligt at skønne om; begge er de fuldvoksne, hun antagelig endel yngre end han. Højden en noget mindre end gennemgående for malajerne i denne egn (middelhøjden for Sakai-mænd opgives til 1504 mm, for kvinder til 1437 mm). Han er slank og særdeles velproportioneret, men armene er påfaldende tynde (de skal i almindelighed være påfaldende lange, afstanden fra fingerspids til fingerspids større end legemshøjden), hun fyldig med runde, bløde, udpræget kvindelige former, brystet fyldigt og ikke hængende, både skuldre og hofter bredere, end det er almindeligt hos malajkvinderne, som gennemgående har meget smalle og sirlige skikkelser. Ansigtet er bredt med fremstående kindben, men bliver påfaldende smalt ned mod hagen, hvilket billedet tydeligt viser for begges vedkommende. Øjnene er mørke og dybtliggende, næsen bred, dybt indsænket ved roden; navnlig kvinden på fig. 3 viser tydeligt denne ejendommelighed; munden er bred med tykke læber (underlæben angives ofte at være nedhængende). Hovedhåret er tykt og groft, sort, men ikke så dybt sort som malajernes, bølget, forskelligt både fra det krusede Semang-hår og fra malajernes glatte; det bæres af jungle-Sakai som regel langt, hængende ned til skuldrene, men er i dette tilfælde hos manden temmelig kort, hos kvinden bundet sammen i nakken. Han har et meget tyndt sort overskæg, som næppe skimtes på fotografiet; på kroppen er hårvæksten meget sparsom, både på bryst og bug mangler den. Hudfarven er brun, ikke væsentlig forskellig fra de fleste malajers,

og ligesom hos disse skal der findes blonde og brunette individer (hvor forskellen naturligvis kun ligger i hudens, ikke hårets farve).

Beklædningen er forskellig fra de „vilde“ Sakais, der for mændenes vedkommende bærer en snor med nedhængende blade om lænderne og den såkaldte *chawat*, et bastklæde der, fæstet til dette bælte for og bag, trækkes ind mellem benene; for kvindernes vedkommende dels det samme, dels ofte et kort skørt af bast. Af de to afbildede bærer han bukser, stemmende med ældre malajisk brug, hun et ensfarvet skørt og et ligeledes ensfarvet, gråligt (oprindelig hvidt?) klæde snoet om livet og lagt over højre skulder og bryst; venstre bryst var blottet, hun dækkede det snart efter samtalens begyndelse. Begges fødder er bare, fodtøj kendes ikke. Begge var de uden nogen pynt, som ellers er yndet i øren og næse, om hals og arme og i håret; særlig ejendommelig er for kvindernes vedkommende, at de med forkærlighed bærer en pig af det store hulepindsvin i næsebrusken. Tatovering og maling i ansigtet, som ellers er almindelig, manglede ligeledes. Sakai-mændenes karakteristiske våben, som de altid fører med sig, er pusterøret (*sumpitan*), hvilket da heller ikke manglede i dette tilfælde; det er et langt bambusrør (det ses på fotografiet ikke i sin fulde længde, der var næsten $1\frac{1}{2}$ gang hans legemshøjde), forneden forsynet med et bredt, fragtformet mundstykke, som ses nederst på billedet, og som ved skydningen tages i munden; pilene, som udskydes deraf, er ganske små, af træ og med spidsen skåret i selve pilens materiale, ikke af metal og påsat; de bæres i et bambuskogger. Manden var ikke til at formå til at vise dem frem, skønt han ikke havde noget imod, at pusterøret selv besås. Dette pusterør, der synes at have sin oprindelse netop hos dette folk og dets nærmeste beslægtede, er et frygteligt våben; det betjenes med en overordentlig færdighed, på ca. 100 fods afstand skal pilen næsten ufejlbarligt nå sit mål, og den virker lige så ufejlbarligt og næsten øjeblikkelig dræbende som følge af den gift, hvormed spidsen er forgiftet. Det er en sammensat plantegift, af malajerne kaldet *ipuh*, og den dræber hvad som helst selv i den ubetydeligste skramme. Da jeg spurgte enché Yub, hvordan det mon kunde forklares, at disse mennesker kan leve bestandigt i junglen uden at decimeres af tigreren og andre vilde dyr, forklarede han, at der klæber ved dem en stærk og karakteristisk lugt, som alle jungledyr kender; og alle går de af vejen for Sakai-folkene af frygt for pusterøret, som indgyder respekt. En sådan lugt har jeg selv ikke iagttaget ved de individer, jeg har truffet; europæiske kendere af dem er uenige, fra en side hævdes, at de ikke har nogen særlig lugt ved sig, fra en anden, at de „stinker som vilde dyr“. — Foruden de nævnte genstande havde manden endnu

en lille flad pose, sirligt flettet af pandanus-trevler; den bruges til at opbevare tobakken og de tilskårne tørre blade, som også malajerne i stort omfang bruger til at lave cigaretter af.

Den anden gang, jeg kom i berøring med nogle Sakai-folk, var en månedstid senere; en dag, mens Muhammad Edaham var hos mig, gik de forbi, to mænd og en kvinde. Jeg havde set dem engang før i Kuala Kangsar og lagt mærke til dem på grund af deres (navnlig kvindens) noget ejendommelige udseende, der dog ikke var så påfaldende, at jeg havde anslået dem til at være andet end malajer; men nu sprang en *ché* Muhammad op med udråbet *Orang Sakai*, og snart efter havde han fået dem bænket udenfor mit værelse. Fig 2 og 3 viser mændene og kvinden stående. Det drejer sig her om bosciddende Sakai fra egnen syd for Kuala Kangsar; den gamle mand var stammeøverste (*batin* eller *pengulu*), og det var sagtens i denne egenskab han undertiden kom til Kuala Kangsar, der er sæde for kredsens øvrighed. Manden er gammel, hvor gammel vidste han ikke selv, men efter hvad han angav at have set og oplevet kunde han beregnes at være mindst omkring de 80. Om det er Sakai-folk af rent blod, tør jeg ikke udtale mig om; mændene kunde efter deres ydre at dømmes godt være malajer, kvinden er nok noget mere særpræget, men har for øvrigt malajkvindernes smalle skikkelse. Dragten er for alle tres vedkommende malajisk; mændene bærer på hovedet brogede tørklæder, ikke *kepiah*, men også hos malajer ser man dette, skønt den lille hue på denne egn er uendelig meget almindeligere; overkroppen dækkes af en tynd jakke af hvidt eller gulligt lærred, underkroppen af det brogede skørt af bomuldsstof, *sarong*, om halsen bærer den gamle et rødt tørklæde, der ikke hører til det almindelige udstyr. *Sarong* bærer også kvinden, men hos hende som hos malajkvinderne når den helt ned til anklerne; over den en *kabaya*, en vid bluse, som når ned om hofterne. Malajkvinderne foretrækker til denne lyse, blomstrede stoffer, i dette tilfælde er den sort. Om skuldre og bryst bærer hun endelig, ligesom de malajiske kvinder, en *selendang*, et langt og bredt klæde syet sammen ved de to smalle sider, så at det over hovedet kan lægges om halsen og dels faldende ned derfra dække bryst og ryg, dels tages op over issen, så at det dækker både hoved og overkrop og kun lader ansigtet frit.

SUMMARY

The pictures accompanying this article are from photographs taken in spring 1924 at or near Kuala Kangsar, Perak, FMS. They represent two different types of *Orang Sakai*: fig. 1 a man and woman from Sungai

Chermin to the north-east of Kuala Kangsar; they are jungle nomads, but not what the Malays call Sakai liar, or „wild Sakai“, i. e. Sakai uninfluenced by Malay civilisation; physically they appear to represent a pure Sakai type. Fig. 2 and 3 show two men and a woman of a Sakai community residing further down Perak River; they wear Malay dress, and their features are not very different from those of the Malays in these tracts.

In the article is given a short description of the few individuals the author met with, and some further notes on the Orang Sakai and Malay tradition about them.

Das Luftschiff als Forschungsmittel in der Arktis. Eine Denkschrift. Herausgegeben von der internationalen Studiengesellschaft zur Erforschung der Arktis mit dem Luftschiff. (7. Okt. 1924).

Fra „Gesellschaft für Erdkunde zu Berlin“ har vi modtaget nævnte Værk, der i denne Tid, hvor flere Ekspeditioner til Nordpolen i Luftskib paatænkes, har Krav paa stor Interesse.

Da Zeppelin i 1907 havde udført sin første store Tur med sit styrbare Luftskib, foreslog Prof. Hergesell, at fortsætte Andrées Tanke, at benytte Luftskibe i videnskabeligt Øjemed, særlig til geografisk Forskning, og Resultatet blev en Forsøgstur Somren 1910 til de nordpolare Egne; i Turen deltog Grev Zeppelin, Hergesell og et Antal Videnskabsmænd, der udtalte, at det arktiske Gebet var særlig skikket for Luftskibene, saa snart disse var blevne saa fuldkomne, at de kunde foretage Farter paa flere Dage.

Støttet paa Teknikens stærke Udvikling fremsatte den tyske Luftskibsfører Walther Bruns i et Møde i „Naturforschende Gesellschaft“ i Görlitz (1919) Forslag til en transarktisk Luftforbindelse fra Europa til Stillehavet; en saadan vilde tillade at tilbagelægge Strækningen Amsterdam—København—Petrograd—Archangelsk—Nome—Unimak (Aleuterne) — henholdsvis Jokohama eller Vancouver (St. Francisko) i Løbet af 5—6 Dage. Det blev besluttet, at Bruns's Forslag skulde nærmere undersøges af dertil kompetente Folk, og dette førte til Dannelsen af „Die internationale Studiengesellschaft zur Erforschung der Arktis mit dem Luftschiff“.

Selskabets Præsident er Prof., Dr. Fridtjof Nansen; Medlemmerne er Luftskibsførere, Teknikere og Repræsentanter for de Videnskaber, der har særlig Interesse i Planen; de fleste er naturligvis tyske, men Listen omfatter ogsaa Videnskabsmænd fra de 4 nordiske Stater, Holland, Spanien, Italien, Amerika; fra Danmark: Direktør D. la Cour ved Meteorologisk Institut, Prof. ved Universitetet Dr. Martin Knud-